

MONIKA-NAISET LIITTO RY

SISÄMINISTERIÖ

21. 08. 2014

INRIKESMINISTERIET

Lausunto Sisäministeriölle luonnoksista hallituksen esityksiksi laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:n muuttamisesta

Monika-Naiset liitto ry
20.8.2014

Sisäministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:n muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on vahvistaa ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän asema ja tehtävät laissa, jotta ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta tulisi ennustettavampi ja läpinäkyvämpi sekä vastuunjaoltaan selkeämpi kokonaisuus.

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksiämme koskien e.m. lakiesitystä.

Keskitymme lausunnessamme haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseen eniten vaikuttaviin tekijöihin ja kommentoimme toipumisaikaa, ilmoitusvelvollisuutta, uhrien tasa-arvoista asemaa tukipalveluissa, oikeudellista neuvontaa sekä järjestöjen roolia ja rahoitusta.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta

1. Toipumisaika ja ilmoitusvelvollisuus

Monika-Naiset liitto pitää myönteisenä sitä, että laillisesti maassa oleville uhreille myönnettävä kuukauden toipumisaika (36 §) on otettu esitykseen mukaan. Ongelmallista kuitenkin on, että uhrin ei ole tasavertaisessa asemassa harkinta- ja toipumisajan suhteen – maksimissaan 90 päivän toipumisaika on suhteessa erittäin vähän maksimissaan puolen vuoden harkinta-aikaan verrattuna.

Lisäksi lakiesitykseen on kirjattu auttamisjärjestelmän velvollisuus ilmoittaa toipumisajan päättyessä poliisille uhrista ja päätöksestä, jolla hänet on otettu auttamisjärjestelmään. Ilmoitus tehdään uhrin päätöksestä riippumatta. Tämä vesittää toipumisajan idean, jonka tarkoituksena on auttaa uhria toipumaan hyväksikäytöstä ja harkitsemaan yhteistyötä viranomaisien kanssa (36 § 3 momentti). Tämä voi johtaa siihen, että uhri jättää käyttämättä mahdollisuutensa toipumisaikaan tai siihen, että uhri kertoo epämääräisen tarinan tai vääristeltyjä tietoja (mikä ei riitä auttamisjärjestelmään pääsemiseksi). Jatkossa tämä voi vaarantaa uhrin aseman muissa suojelun kannalta keskeisissä prosesseissa.

Ongelmallista uhrin toipumisen kannalta on myös se, että esityksen mukaan toipumisaika ei estäisi poliisia tai rajatarkastusviranomaista suorittamasta samanaikaisesti esitutkintaa, syytetoimia tai turvapaikkatutkintaa (ss. 33-34).

Näin ollen lakiesityksessä esitettävät muutokset toipumisajasta eivät palvele kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, erityisesti pelkääviä, ihmiskaupan uhreja.

2. Sama palvelutaso kaikille ihmiskaupan uhreille

Hallituksen esitysluonnosta valmistellut työryhmä piti keskeisenä tavoitteena (s. 27) ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kehittämistä siihen suuntaan, että kaikki uhrin saavat yhdenvertaisesti oikean ja tarvitsemansa avun riippumatta siitä, onko heillä Suomessa kotikunta vai ei. Käsillä olevassa esityksessä jää edelleen epäselväksi, miten vastuu palveluiden järjestämisestä jakaantuu kuntien ja auttamisjärjestelmän kesken. Monika-Naiset liitto esittää huolensa eri puolilla Suomea kuntapaikkoja omaavien ihmiskaupan

Monika-Naiset liitto ry
Kinaporinkatu 2 D
00500 Helsinki

Puh. +358 (0)9 7279 9999
Fax: +358 (0)9 7279 9997
info@monikanaiset.fi

Y-tunnus 1570933-8
rek.nro 177.085/18.08.1999

uhrien mahdollisuuksista saada tarvitsemiaan 38 a § mainittuja palveluja. Kaikilla kunnilla ei ole mahdollisuutta tarjota samantasoisia palveluita. Tämä on erityisen huolestuttavaa juuri nyt, kun kuntien vastuita karsitaan.

Lisäksi kiinnitämme huomiota ristiriitaiseen tulkintaa tämän lakiesityksen ja kotoutumislain välillä: kunnilla on kotoutumislain puitteissa oikeus saada korvaus ihmiskaupan uhreille tuotettavista palveluista. Kotoutumislain mukaan korvauksia maksetaan maksimissaan 10 vuotta, mutta tässä ehdotettu laki esittää korvauksia vain auttamisjärjestelmässä olojalta. Lait ovat ristiriitaisia ja siksi kuntien ja valtion korvausvelvollisuuksia on edelleen selkeytettävä.

Esitysluonnoksessa on myös se ongelma, että uhrin mahdollisuus saada apua on pitkälti sidottu uhrin yhteistyöhalukkuuteen eri viranomaisten kanssa. Tämä on ristiriidassa EU:n ihmiskauppadirektiivin 2011/36/EU kanssa: jäsenvaltioiden on toteuttava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että uhrille annettavan avun ja tuen ehtona ei ole uhrin valmius toimia yhteistyössä rikostutkinnassa, syytetoimien yhteydessä tai oikeudenkäynnissä, ja lisäksi apua ja tukea on annettava henkilölle heti, kun on perusteltua syytä epäillä, että tämä on saattanut joutua ihmiskaupan uhriksi.

3. Oikeudellinen neuvonta matalan kynnyksen palveluksi

38 a § 1 momentin 7 kohdan mukaan uhrille voitaisiin antaa oikeusapua ja oikeudellista neuvontaa. Monika-Naiset liitto ry korostaa oikeutta oikeudelliseen neuvontaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja siten että se ei ole sidoksissa esitutkintaan. Liitto pitää tärkeänä, että juristin tarjoama oikeudellista neuvontaa on tarjolla matalan kynnyksen periaatteella anonyymisti jo ennen kuin henkilö on otettu auttamisjärjestelmään. Ihmiskaupan uhri tarvitsee oikeudellista neuvontaa saadakseen tietoa ihmiskaupan uhrin auttamista, maassa oleskelua ja työntekoa, korvauksia sekä rikosprosessia koskeviin kysymyksiin. Esityksessä jää epäselväksi, miten oikeudellinen neuvonta järjestetään käytännössä, minkä tahojen sitä tulisi tarjota ja miten se resursoidaan.

4. Järjestöt tukipalvelujen tuottajina mainittava laissa

Luonnoksen 38 b § 2 momentin mukaan auttamisjärjestelmä tai uhrin kotikunta voisi järjestää auttamistoimet itse tai ostaa ne julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

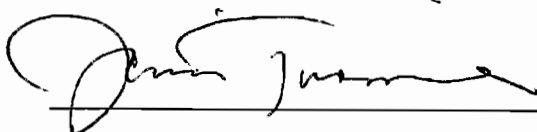
Monika-Naiset liitto ry muistuttaa, että järjestöillä on merkittävä rooli ihmiskaupan uhrien auttamistyössä, sekä asiantuntijoina että tukipalveluiden tuottajina. Auttamismekanismeja on kehitettävä yhdessä tukijärjestöjen kanssa, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ihmiskauppadirektiivi) vaatii. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että kolmannen sektorin ihmiskaupan vastainen työ turvataan kestävällä ja riittävällä rahoituksella. Tämä on kirjattava lakiesitykseen.

Lopuksi

Monika-Naiset liitto ry:n näkemyksen mukaan tämä luonnos hallituksen esitykseksi ei tuo parannusta haavoittuvassa asemassa olevien, ns. pelkävien uhrien tilanteeseen. Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia uhreja viranomaistoimet eivät tavoita ja esimerkiksi Monika-Naiset liitossa ihmiskaupan piirteitä sisältävissä tapauksissa vain vähemmistö haluaa tulla esitettyksi auttamisjärjestelmään.

Lopuksi muistutamme, että lakiesitystä valmisteleavan työryhmän tavoitteena oli nimenomaan selkeyttää ja helpottaa lain tulkintaa. Esitämme huolestamme käsillä olevan lakiesityksen vaikeaselkoisuudesta.

Kunnioitavasti Monika-Naiset liiton hallituksen puolesta,

Jenni Tuominen
Toiminnanjohtaja, Monika-Naiset liitto ry
045 6759 276